

U nedjelju se otvara izložba

„Historijski razvitak grada Zagreba”

ZAGREB, 13. rujna. U nedjelju, 14. o. mj., u 10 sati prije podne otvoriće se u jednom od najvećih paviljona Zagrebačkog velesajma izložba Gradskog narodnog odbora, koja prikazuje historijski razvitak grada Zagreba i njegove perspektive u bližoj budućnosti prema Petogodišnjem planu. Izložba će biti otvorena svakog dana od 8 sati ujutro do 6 sati poslije podne. Ulaz je besplatan.

Materijal koji sadrži izložba, poslužit će kao osnova za budući veliki muzej grada Zagreba.

Historijski razvitak Zagreba prikazan je na izložbi na sasvim nov i suvremen način. U razvoju grada Zagreba razlikuju se tri faze: feudalna, kapitalistička i, nakon oslobođenja, faza razvoja narodnog Zagreba. Ove tri faze prikazane su na izložbi s dokumentiranim historijskim materijalom, tako da se zapravo s malo sredstava dobiva jasna, određena slika, o najbitnijim oznakama svake historijske faze. Ovakav vodič kroz povijest grada Zagreba ostavit će u svakom posjetniku izložbe nezaboravne dojmove, jer će mu potpuno razjasniti pokretne sile koje su dirigirale razvitkom našega grada u prošlosti.

Zagreb je nastao na križanju trgovačkih putova i razvio se u usloviima feudalizma najprije kao grad obrtnika i sitnih trgovaca (Grič), da u XIII. stoljeću, nakon provale Mongola, bude uzdignut zlatnom bulom Bele IV. na rang slobodnog grada dobivši time atribut plemstva, koje Kaptol nije htio purgerima priznati. Današnje šire područje Zagreba bilo je u feudalno doba gotovo za dvije trećine vlasništvo crkve, nešto manje od jedne trećine vlasništvo plemstva, a ostatak bijahu vrstovi slobodnih građana.

Kapitalistička privreda prodire u grad iz Austrije i Mađarske, odakle se preko Zagreba kao polip širi željeznička mreža, a grad dobiva pomalo i industriju karakterističnu za polukolonijalno stanje, u kojemu se nalazi čitava zemlja. Industrijom grad stvara polupreradevine, koje izvozi, da u inozemstvu budu pretvorene u gotov produkt. Prodiranje stranog kapitala sve je jače, a uporedo s time i politički pritisak: devetnaesto stoljeće je stoljeće apsolutizma, centralizacije i germanizacije. Feudalna ekonomija pomalo se raspada, feudalac osiromašuje i postaje činovnik i oficir. Preko činovničkog i vojničkog aparata zaštićuje se nova klasa izrabljivača: feudalni grad prelazi u kapitalistički sistem privrede. Izložba nam daje konkretne podatke o metodama izrabljivanja stanovništva u to vrijeme, o razvoju banaka i industrije, o pljački hrane, stoke, drva, sirovina, krizama iz god. 1931. i 1932. koje pogađaju i stanovništvo grada Zagreba, i o protunarodnoj politici Cvetković-Maček, koja našu zemlju, a s njome i Zagreb, baca u ralje najstrašnijem eksploatoru: fašizmu.

Izloženi materijal iz doba okupacije, koju smo iskusili na vlastitoj koži, doimlje se vanredno snažno. Dovoljno je nekoliko ustaških plakata o strijeljanjima za »odmazdu«, nekoliko fotografija vješanih, nekoliko podataka o pljački fašista, da nas podsjetj na barbarstvo talijanskih i švapskih zločinaca i domaćih izdajica. Međutim, iza bregova pomalja se crvena zvijezda: poziv Centralnog komiteta KPJ od 12. srpnja 1941. na ustanak, kome se odaziva i narod Zagreba, daje velik broj boraca i u svojim frontovskim organizacijama, unatoč besprimjernoj teroru, mučenju i ubistvima, okuplja široke mase u borbi protiv okupatora.

Ogromna slika maršala Tita simbol je borbenog naroda, herojske Oslobođilačke borbe i poleta u obnovi i izgradnji zemlje nakon istjerivanja okupatora.

Tu se nadovezuje materijal koji nam prikazuje Zagreb u danima na-

kon oslobođenja. Narodna fronta je čvrsto organizirana. Frontovci su svuda, gdje treba uklanjati ostatke okupacije: bunkere, čistiti ulice, uređivati parkove, čistiti škole (u školi u Križanićevoj ulici nađoše i troja vješala). Frontovci pomažu narodnoj vlasti u rješavanju pitanja opskrbe, stvara se najprije privremeni GNO, na izborima učvršćuje se narodna vlast u gradu, i Zagreb po čistoći svojih parkova i ulica poprima predratni izgled, a onda dolazi planska izgradnja, koja pretvara grad u veliki moderni industrijski centar, proširuje njegove granice i stvara osnove za snažan budući razvitak na istok, na zapad i preko Save, na jug.

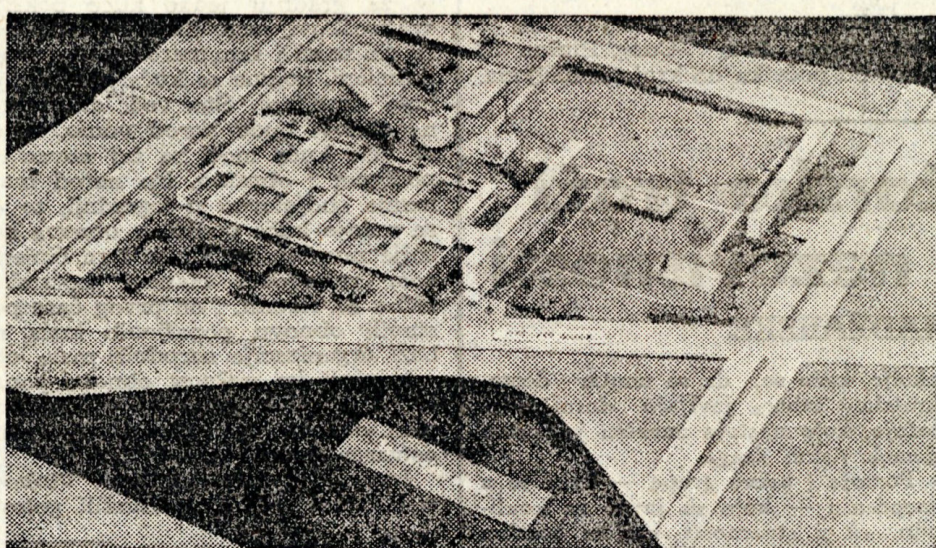
Idući od boksa do boksa ove izložbe upoznajemo se s radom svakog većeg gradskog poduzeća, zavoda, ustanove, odjela. Saznajemo, što je već sve učinjeno. Zapanjuje nas napredak, koji je postignut, a koji se često odmah i ne primjećuje. Dosađajući uspjesi narodne vlasti, a napose svestrana potpora, što je narodna vlast dobiva u radu frontovaca (nasip na Savi, autostrada, izgradnja fiskulturnih igrališta, obdaništa, domova, parkova, čišćenje ulica, razdioba potrošačkih karata itd.) garancija su, da će se i svi planovi narodne vlasti, koje nam pokazuje izložba, ostvariti. Mnogi modeli raznih tvornica, škola, zdravstvenih i kulturnih ustanova i ne predstavljaju više samo ideje — mnoge od tih građevina već su pod krovom.

Vidimo, da je GNO osobitu brigu posvetio opskrbi grada vodom, plinom, električnom strujom, racioniranim živim namirnicama i najnužnijim tekstilom, zatim zdravstvenim prilikama u gradu, školstvu, rješavanju socijalnih problema itd.

Izložba završava ogromnim nacrtom grada Zagreba, koji prikazuje budući njegov razvitak i nizom fotografija udarnika, novatora i racionalizatora, najboljih predstavnika radničke klase, koja taj razvitak garantira svojim radom. Uz plan grada Zagreba nacrtano je i nekoliko najvažnijih objekata: plovni kanal Zagreb—Sisak, golemi most kod Podsuseda za prijelaz Autostrade, podvoznjaci ispod dignute željezničke pruge, koja presijeca Zagreb na dva dijela, a podvoznjaci ih spajaju, civilni aerodrom preko Save, nove zelene površine, novi blokovi stambenih kuća, nove velike škole, nove tvornice, novi golemi stadion...

S pomoću uspješnih fotografija, crteža, grafikona, modela i natpisa, radom brojnih umjetnika i stručnjaka svih gradskih odjela GNO je uspio ovom izložbom dati vrlo uspješni prikaz razvoja grada Zagreba u prošlosti i budućnosti. Ova će izložba svakog posjetioaca ispuniti gordošću na svoj grad i dati mu nova poticaja, da još aktivnije sudjeluje u radu svoje frontovske i sindikalne organizacije i pridonese svoj udio izvršenju Plana, koji će od Zagreba stvoriti velik, moderan grad s mnogobrojnim kulturnim ustanovama u svim rajonima, cvatući vrt na ponos i sreću svojih građana. M-r

„Historijski razvitak grada Zagreba”. // Vjesnik, 14. rujna 1947., str. 2.

S gradske izložbe: Nova velika industrijska škola